

Priekšvārds

*Kur paliek vējš, kad tas vairs nepūš?
(Tibetiešu paruna)*

1997. gada septembrī uzstājos ar priekšlasījumu un rādiju diapozitīvus Bavārijas Taizendorfā. Kad biju noņēmis ekrānu un atkal sakravājis projektorus, omulīgā pulciņā nosēdējām vēl divas stundas. Izstāstīju – bez attēlu rādišanas – dažus atgadījumus, ko biju piedzīvojis kalnos. Šis tas manus klausītājus darīja domīgus, bija daudz arī tāda, kas viņos raisīja jautrību. Man iepreti sēdēja kāda vidēja vecuma kundze. Vienubrid viņa paliecās uz priekšu un paklusām noteica: «Ak, Hans, izklāstiet taču to kādreiz uz papīra!»

To pašu tiku dzirdējis jau pusgadu iepriekš. Toreiz tas bija mans draugs Zigijs Pirhers, kas tika sacījis: «Tu tikai stāsti un stāsti, būtu nu ņēmis un vienreiz to uzrakstījis.»

Taču manā saspringtajā dzīvē ir lietas, kuras neapšaubāmi pieprotu labāk par rakstišanu. Piemēram, man piemīt izcila prasme putrot rakstāmmašīnas taustiņus un pilnīga nespēja apjēgt datoru pasaules bezgalīgos dziļumus. Stāstīt ir viens, bet uzrakstīt visu piedzīvoto – pavisam kas cits. Nu jau ir pagājuši vairāk nekā desmit gadi, kopš iznāca grāmata «Nokāpšana preti veiksmei». Mans pirmais darbs, kuru savulaik nobriedināju līdz tipogrāfiskai gatavībai ar Vernera Baikirhera palīdzību, sen jau ir izpārdots. Uzraksti taču – šis mudinājums sekoja man uz Dienvidtiroli un pavadīja Himalajos.

1998. gada februārī piezvanīju uz Zalcburgu. Uzlūdzu savu draugu, žurnālistu Valteru Lukeru apciemot mani Tauferes Ārntālē. Neko īpaši

vairāk viņam neteicu. Kad sēdējām pie vakariņu galda un es atkal sāku stāstīt, notika tas, kam bija jānotiek. Valters pateica: «Ņem to un uzraksti.»

Un es viņam atbildēju: «Uzraksti tu.»

Viņš pārsteigti pavērās manī, bet tad apvaicājās: «No kā tad sāksim, no Ādama vai Ievas, no Dolomītiem vai Everesta?»

Tālāk mums vajadzēja tikai daudzus vārdus un milzīgu daudzumu papīra. Ilgi negudrodams, Valters tajā pašā pavasarī devās mums līdzī ekspedīcijā uz Kančendžangu, trešo augstāko pasaules kalnu. Taču pie tā vēl atgriezīsimies. Pagaidām teikšu, ka turpmāko nedēļu un mēnešu laikā ar Valteru tapām par lielisku sasaites pāri. Kopīgi nokāpām manu atmiņu pilnajās skrīnēs, rāpāmies atpakaļ senākos Alpu notikumos un piesardzīgi centāmies forsēt manu izjūtu pasaules grūtākās pārejas. Stāstīšana un rakstīšana drīz kļuva par vienu un to pašu un piepeši izvērtās par gluži vienkāršu. Es atcerējos kādas filmas noslēguma teikumu, kas savulaik mani dziļi iespaidoja: «Beigās viss saplūst vienkop un aiztek kā upe.»

Es vēlētos pateikties visiem izdevniecības darbiniekiem, kas ar tādu uzmanību sekoja šīs grāmatas tapšanai. Īpaši Dr. Klausam Štadleram par viņa nepārvērtējamo atbalstu, Markusam Dokhornam, kas tik apdomīgi darbojās producēšanas fāzē, un mūsu smalkjūtīgajam redaktoram Wolfgangam Gartmanam. Pateicība pienākas arī manai sievai Brigitai un Valtera draudzenei Andreai Kārnerai, jo viņu iecietība un kritiskais skatījums padarīja iespējamu šā grūtā maršruta veikšanu un līdzēja novērst kļūmīgus soļus.

*Ahornaha, 1999. gada februāris
Hanss Kammerlanders*

Prologs

Baznīcas torņi: ledus smailes Everesta bāzes nometnes tuvumā

Kad pamodos, bija tumšs. Lai spētu orientēties, bija nepieciešamas vairākas sekundes. Kur es atrodos? Kas tā par telpu, kas tā par gultu, kurā esmu izstiepies? Tad aizmirstības migla izklīda, un beidzot apjautu. Es gulēju slimnīcā. Man līdzās stāvēja mirzošs metāla statīvs uz ritentiņiem. Tā galā pie apaļīgi izliekta āķa karājās pudele. Acis lēni pierada pie krēslas, un tagad jau varēju saskatīt, ka no šīs pudeles apmēram ik pēc piecām sekundēm atdalās pilieni, krit mazā rezervuārā un tālāk jau ietek caurspīdīgā caurulītē, kas atrodas manas labās rokas vēnā. Tas viss notika pilnīgā klusumā, un tomēr man šķita, ka saklausu: plop-plop-plop...

Palūkojos pulksteni, kas bija novietots turpat man blakus uz viena no tiem baltajiem naktsгалdīņiem, kādi ir redzami tikai slimnīcās. Tie ir izgatavoti no metāla, apgādāti ar vienu atvilktni, kas parasti velkot iesprūst, bet zem tās atrodas plauktiņš bez aizmugurējās sienas un aizcērtamas durtiņas, kuras atverot jāizlīdzas ar abām rokām, jo citādi viss meistarojums tūlīt pat aizripo projām. Bija atlicis mirklis līdz pusnaktij. Vēl pāris minūtes, tad sāksies jauna diena, 1998. gada 28. maijs. Ap sešiem no rīta atnāks laipna māsiņa ar nejauki resnu adatu, laipni smaidot notecinās man asinis, tad izmēris pulsu un noslēgumā laipni smaidot atvadīsies, jo savu maiņu būs nostrādājusi un, atšķirībā no manis, beidzot varēs iet mājās.

Nemaz nejutos noguris, un tas mani gandrīz vai pārsteidza. Visu dienu cilvēki nemitīgi tika virinājuši manas istabas durvis. Žurnālists, aiz viņa vēl viens, tad fotogrāfs, vesela filmēšanas grupa no televīzijas, mana sieva Brigīta, vairāki labi draugi, paziņas, ārsti, medmāsas, laborante, vēl kāds žurnālists, vēl divi fotogrāfi un atkal Brigīta. Spriežot pēc apmeklētāju straumes, laikam jau biju kļuvis par Bruniko slimnīcas spožāko zvaigzni. Piedevām visu laiku bez apstājas zvanija. Nevarēja sacīt, ka apmeklējumi un zvani liktos man uzbāzīgi. Tieši otrādi, priecājos par katru jaunu ciemiņu un visām sarunām pa tālruni, kas mani savienoja gandrīz ar pusi Viduseiropas. Taču pienāca brīdis, kad man

gluži vienkārši bija gana, jo tas tā turpinājās jau piekto dienu pēc kārtas. Tūlīt pēc vakariņām droši vien biju aizsnauadies, un tagad mana pulksteņa minūšu rādītājs rāpoja apkārt ciparnīcai gliemeža gaitā. Tik labs pulkstenis un velkas tik gausi. Pašreiz bija tikai nedaudz pāri pusnaktij, un joprojām nejutu ne mazākā noguruma.

Mans skatiens lēni klīda pa istabu un beidzot apstājās pie segas apakšmalas. Piesardzīgi izbāzu savas kājas ārā. Kreisā pēda bija ietīta baltā, manuprāt, aplam biezā apsējā. Pret labo tie bija izturējušies žēlsirdīgāk. Šķidrums no pudeles turpināja pilēt. Tā pat vēl nebija pusē. No rīta tie pudeli apmainīs, un statīvā karāsies jauna. Arī šo norisi biju paspējis apgūt un iegaumēt, jo tā taču bez izmaiņām atkārtojās jau piekto dienu.

23. maijā Brigīta un Verners Baikirhers sagaidīja mani Franča Jozefa Štrausa lidostā Minhenē, un tālāk kopīgi devāmies uz Insbrukas slimnīcu. Mana drauga Dr. Vernera Baikirhera specializācija ir anestēzija, kas pacientiem Bruniko slimnīcā rada dziļu miegu. Insbrukā viņš gribēja dzirdēt, vai turienes speciālisti apstiprinās diagnozi, kas man bija noteikta jau Nepālas galvaspilsētā Katmandu. Viņi diemžēl to apstiprināja un ieteica atbilstošu ārstēšanas plānu. Ar terapijas kursa instrukciju kabatā tūlīt devāmies tālāk uz Bruniko, un tur mani nekavējoties ievietoja šajā gultā. Kopš šā brīža tad arī nemitīgi klausīnāja pie durvīm, lāsoja pudele un zvanija tālrunis.

Manas kreisās kājas pirksti zem biezā apsēja bija melni. Tik melni, ka dažam tos ieraugot varēja kļūt nelaba dūša. Tie bija uzpampuši tik resni kā sardeles uz iesma – īsi pirms plīšanas. Skats bija baismīgs, un jutos pat priecīgs, ka apsēju viņi ir satinuši tik biezu. Labās kājas pirksti neizskatījās tik slikti, tie bija tikai sazīlējuši. Zils ir labāk par melnu – to zināju no attiecīgās literatūras. Viss šādi bija pavērsies tāpēc, ka smagi apsaldējos, un tagad, kopš te gulēju, ārsti mēģināja glābt manus kāju pirkstus un novērst visļauņāko iespēju. Ļaunākā iespēja nozīmēja to, ka mans draugs Dr. V. Baikirhers izsniegs narkozes devu un tālāk sekos pats sliktākais – es šķiršos no saviem pirkstiem. Tad nu mediķi darīja visu, lai mani no tā pasargātu.

Pa pilinātāja cauruliti sākumā lāsoja heparīns, pēc tam – prostavazīns. Zāles, kuras citkārt ievada sirds slimniekiem, jo tās paplašina asinsvadus un šķīdina asinis. Taču man vajadzēja to pašu. Tā vismaz teica visi speciālisti, kas kopā ar mani cerēja, ka varēšu izvairīties no

operācijas. Kreisās kājas ikšķis bija nosaldēts līdz pašai locītavai, četri pārējie pirksti – līdz naga plātnes galam. Tas vairs nebija nekāds joks, lai arī pa šo laiku biju atguvis nedaudz savas humora izjūtas. Es vienkārši loloju cerības, kuras teicās izjūtam ārsti, un tām vēl pievienoju kādu nelielu daļu pašlūguma.

Vispār jau man nekas nesāpēja, ja neskaita rokas, kas bija kļuvušas gluži zilas no daudzajām injekcijām un truli smeldza. Nelaimīgos kāju pirkstus nejutu un nekā neteiktu, pat ja kāds tos dauzītu ar āmuru. Tie bija kurlī pret apkārtni, nelikās neko manām, un, kad tiem pieskāros, likās, ka esmu paņēmis rokā kādu svešķermeni. Šādi tie uzvedās kopš brīža, kad nokāpu lejā no kalna. Kā tādi koka gabali. Vismaz desmit dienas un nakts man bija jāpaliek pieslēgtam pie sistēmas, līdz kādā brīdī, ja viss būs labi, pirksti sāks kniest un kņudēt. To tad arī gaidīju, kamēr minūšu rādītājs vēl pāris reizes pagriezās riņķī ap asi. Gaidīju, kad beidzot kaut kas sāks sāpēt un varēšu sāpes uztvert kā laimi. Taču pagaidām zem apsēja nemanīju nekādas izmaiņas, un man bija krietni daudz laika pārdomām.

Kļūme mani piemeklēja pie Kančendžangas, varenas ledāju virsotnes Himalaju kalnos, kas ir trešā augstākā pasaulē – 8586 m, un tagad šī neveiksme draudēja pamatīgi aizšķērsot manu turpmāko ceļu. Ja neizdosies izvairīties no operācijas un zaudēšu daļu pirkstu, vairs nespēšu rāpties pa augstākās grūtību pakāpes maršrutiem. Taču spēja labi un droši rāpties ir galvenais mana amata priekšnoteikums, jo esmu kalnu pavadonis.

Tikai guļot Bruniko slimnīcā un stīvi blenžot uz kāju pirkstiem, pirmo reizi tā isti apjautu, cik liela nozīme ir veselībai. Ja manā veselības stāvoklī kas mainīsies, tas ietekmēs visu dzīvi. Intensīvi domāju arī par visiem tiem, kas guļ šīs slimnīcas pārējās istabās. Tur taču bija cilvēki, kas guvuši smagus savainojumus autoavārijās vai nelaimes gadījumos un kuru dzīve tagad mainīsies vēl radikālāk nekā mana, nedziedināmi slimnieki bez jebkāda cerību stariņa. Bet tāpat tur, neapšaubāmi, bija ļaudis, kuriem trūkst tikai nedaudz, līdz viņi drīkstēs atgriezties mājās, un varbūt tiem varēs pieskaitīt arī mani. No šāda viedokļa raugoties, es vēl biju tīri možs, gausties nebija pamata, un arī netiku domājis kādreiz to darīt.

Kad pirms daudziem gadiem kalnos kāpšanu pārvērtu par savu profesiju, tiku noslēdzis vienošanos ar sevi. Toreiz piekritu ļauties liktenim. Biju gatavs akceptēt visu, kas vien ar mani var notikt. Ja tas tā nebūtu, es sen vairs nerāptos pa svērtenskām sienām un nelistu augšup astoņtūkstošnieku ledainajā saltumā. Kalnu pavadona un alpinista dzīvība ir apdraudēta, statistika to apliecina pavisam skaidri. Bet vai tad dzīvība vispār kādreiz ir neapdraudēta? Krietni vairāk nekā divdesmit gadus ar mani nebija noticis nekas katastrofāls, kaut arī visu šo laiku biju izaicinājis likteni un izšķērdīgi izmantojis savas veiksmes krājumus.

Bet tagad gulēju slimnīcā ar pāris apsaldētiem kāju pirkstiem un bailojos. Nekas dzižs no tās vienošanās starp Hansu un Hansu nebija iznācis. Brīvo laiku jau krietni ilgi pavadīju, dodoties ekspedīcijās uz augstākajiem pasaules kalniem, un tur man pietiktu arī ar vienkāršu spēju staigāt. Taču vienmēr esmu bijis arī aizrautīgs klinšu kāpējs. Mani joprojām ārkārtīgi valdzināja rāpšanās augšup pa grūtajām Dolomītu un Rietumalpu sienām. Pat daļēji zaudējis kāju pirkstus, es varētu doties ekspedīcijās, jo plastikāta zābakos tas droši vien ipašus sarežģījumu neradītu. Taču vieglajās, timekļa plānajās kāpēju kurpēs veicamās dejas pa vertikāli nekavējoties nāktos aizmirst, jo tur nu pilnībā biju atkarīgs no kāju pirkstiem, kas mani atbalstīja niecīgi sikajās iedobēs, līdzēja noturēties uz centimetru šaurajiem plauktiem un ļāva ieķerties līdzieni gludajās sienās.

Prātā ieperinājās atziņa, ka tagad manas spējas kļūs arvien mazākas un drīzumā iejukšu vidusmēra alpinistu kopējā masā. Baidīties no tā nebaidījos, tas tiesa, taču arī par patīkamām izjūtas, kuras pašreiz mani pārņēma, nodēvēt nevarēja. Man bija četrdesmit divi gadi, un es apzinājos, ka vairs nav tālu brīdis, kad tik un tā alpinistu elitē nāksies atdot vietu citiem, jo vēl desmit gadus man savā limenī nenoturēties. Bet neba nu tam bija jānotiek šādi, paša muļķības dēļ, tikai tāpēc, ka biju iestūķējis kājas nedaudz mazāka izmēra kalnu zābakos un apsaldējis pirkstus. Vienpusēji sarāvu vienošanos starp Hansu un Hansu un spītīgi izlēmu nešķirties no saviem pirkstiem.

Blakus lāsoja pudele, pirksti bija pamatīgi sasaitēti un palika tikpat nejutīgi kā bijuši. Ļāvu domām plūst savu gaitu un iegrimu atmiņās.

Beidzot ieslēdzu gaismu virs gultas, paņēmu bloknotu un sāku veikt piezīmes. Turpināju strādāt pie grāmatas, ko biju sācis rakstīt pēdējās ekspedīcijas laikā.

1998. gada 29. aprīlis. Kančendžangas bāzes nometne, 5100 metru virs jūras līmeņa. Mana «triloģija» varēja sākties. Vēlējos uzkāpt trijos astoņtūkstošniekos pēc kārtas. Vispirms Kančendžangā, pēc tam Manaslu (8163 m) un tad arī K2 (8611 m), otrajā pasaules augstākajā kalnā. Skaitliskā sastāva ziņā tā bija miniekspedīcija: Konrādam Aueram (34 gadi) no Perhas pie Bruniko, kas strādā par instruktoru manā Dienvidtiroles alpinisma skolā, vajadzēja kopā ar mani uzkāpt «Kančas» – tā parasti isuma labad tiek dēvēts trešais augstākais kalns pasaulē – un Manaslu virsotnē; Hartmans Zēbers (34 gadi), Kasles kalnu bāzes pārvaldnieks Rizerfernergrupā un piedevām pieredzes bagāts kinooperators, posās filmēt šo pasākumu, kur viņam palīdzēt gatavojās otrs alpinisma skolas instruktors Verners Tinkhauzens (38 gadi) no Nīderdorfas Pustertālē; savukārt kopā ar Valteru Lukeru (41 gads), dzimušu frankfurtieti, kas, gribēdams nokļūt tuvāk kalniem, pirms pāris gadiem bija pārcēlies uz dzīvi Zalcburgas tuvumā, es dziros rakstīt šo grāmatu.

Dienu iepriekš, pēc septiņpadsmit dienu ilga pārgājiena bijām nokļuvuši bāzes nometnē. Snigšana un nesēju streiks pamatīgi aizkavēja mūsu ierašanos. Mana sieva Brigita un Vernera Tinkhauzera sieva Hanna pavadījušas mūs līdz šejieni, devās atceļā uz Katmandu, bet mēs sākām ierīkot bāzes nometni ar visām iespējamām ērtībām. Nekādu īpašu komfortu morēna jau nu gan nesniedz. Konrāds un Verners līdzināja akmeņaino virsmu, lai varētu uzslīdēt teltis, Hartmans lūkoja uzlādēt kinokameras akumulatorus ar saules baterijām, un es tieši tobrīd šķiroju mūsu ekipējumu, kad Valters sulīgi izlamājās.

Mums bija paņemts līdzī viens no tiem mazajiem datoriem, kuram cietajā diskā vajadzēja uzkrāt manas domas un atmiņas par lieliem un mazākiem kalnu pārgājieniem. Grāmatas manuskriptam bija jātop šīs ekspedīcijas laikā, 5100 metru virs jūras līmeņa – tik augstu gan laikam vēl nebija tapis neviens manuskripts. Pirms mūsu aizceļošanas daudzi un dažādi elektronikas speciālisti izteica cerību, ka šī ierīce – viņi ap-

galvoja: visnotaļ ticams – nevainojami darbošoties arī 5100 metru augstumā. Pārsvārā bažījāties par akumulatoriem, taču tie visas iepriekšējās dienas bija uzticīgi kalpojuši. Tādējādi Valtera brēcienu drīzāk gan bija izprovocējis kas cits. Visi iesteidzāties plašajā ēdamteltī un sapulcējāties ap mazo datoru. Aiz displeja stikla bija izveidojušies ledus kristāli, divu ikšķa nagu lielumā, un veidoja ažu ru mežģiņu rakstu, kas patiešām bija ļoti skaists, tikai pilnīgi nevietā. Tie neizkusa pat saulē. Ledus kristāli bija kā iegravēti, un turpmāko nedēļu laikā tie darbu ar datoru pārvērta par istu pacietības pārbaudi.

Taču ierīce turpināja darboties, un tā nu 29. aprīļa vēlā pēcpusdienā, kad ārpusē stipri sniga un temperatūra turējās tuvu nullei, sēdējām uz ļodzīgiem saliekamajiem krēsliem un blenzām ledus kristālos aiz monitora ekrāna – darbs bija sācies. Mēs runājām par manu bērniņu, un Valters pierakstīja:

Kad man bija astoņi gadi, uzkāpu pirmajā kalnā...

Pirmā nodaļa

Peldētnepratējs

Slepus uz Mosštoku

Kalnu ciemats: Ahornaha Tauferes Ārntālē, fonā – Lielais Mosštoks (pa kreisi)

Kad man bija astoņi gadi, uzkāpu pirmajā kalnā. Kad man bija desmit gadu, nomira mana māte.

Abus šos notikumus, protams, nesaista nekāda cēloņsakarība. Tomēr tie stipri izmainīja manu dzīvi.

Dzīvi, ko pirmajos gados raksturoja pelēcība un smacīgums, kalnu zemnieku sētas šaurība un ierobežots redzesloks. Taču jau toreiz skaidri, lai arī neapzināti, jutu, ka visam kādreiz ir jāmainās. Manā jaunajā garā un īpaši ķermenī kņudēja kustības dziņa, viesdama nemieru. Izskaidrot to nepratu, tikai jutu, ka mani kaut kas rosās. Tāds, kas dzēnas pēc kaut kā vairāk, kas dienā un aizvien biežāk arī naktis nedod miera.

Bijām ieturējuši savu trūcīgo vakara maltīti. Pilnu vēderu pieēdām reti. Gaļa bija liela greznība, jo mūsu šķīvjus parasti pildīja dārzeni, kartupeļi, salāti no pašu dārza un zeltaini dzeltenā polenta – īpaša veida kukurūzas biežputra, ko tagad atzīst par vienu no dienvidtiroliešu virtuves izcilākajiem firmas ēdieniem. Es īdzīgi bāzu karoti mutē un ilgi valstīju starp zobiem tās saturu. Jutos noguris, un nekas mani nespētu uzjautrināt. Smiets tāpat tika maz. Trīs no maniem brāļiem un māsām jau bija aizgājuši no mājām. Pie vecākiem dzīvojam vairs tikai es, mana māsa Sabine un brālis Zepls. Es biju pastaritis, pēdējais no sešiem bērniem. Māte mani laida pasaulē, kad viņai jau bija krietni pāri četrdesmit.

Tovakar ātri ielīdu gultā. Arī citās dienās mani pierunāt nevienam gan īpaši nevajadzēja. Agri pasprukt zem segas – tas bija pilnīgi dabiski. Dienas bija aizņemtas ar dažādiem darbiem, kas bija grūti, un daudzi no tiem man nepatika. Tumšo nakti manā istabā piepeši izgaismoja mēness. Tas klusitēm bija izslidējis no mākoņu aizsega, manu mazo pasaulīti ietērpa sudrabortā krāsā, un iemērca to brīnumainā, noslēpumainā gaismā. Sirds sāka dauzīties. Atkal jau šķita, ka neredzama roka aizžņaudz man kaklu. Likās, ap to aizvien ciešāk savelkas cilpa, kas liedz man elpot.

Piecēlos, piegāju pie loga, atbalstīju elkoņus pret raupjo palodzi un pavēros ārā. Tas, ko ieraudzīju, lika sirdij sisties vēl straujāk. Mēness cīnijās ar mākoņiem. Tie traucās garām kā skrandu lēveri un pamazām atkāpās kaut kur uz pamali. Aizvien skaidrāk iezīmējās apkārtnes kalnu un pauguru kontūras. Zvaigznes mirdzēja simtiem, tūkstošiem, tūkstošu tūkstošiem. Kalnu virsotnes šajā apgaismojumā zaudēja daļu tumšā drūmuma, taču nenieka no savas noslēpumainās pievilcības.

Toreiz vēl nezināju, kas ir televizors, un ne reizi nebiju skatījies kino. Taču tajā nakti aiz mana loga bija gan kino, gan televizors. Biju pārsteigts un satriekts par to, cik daudz var sniegt mana mazā pasaulīte, šis mikrokosms Dienvidtiroles ziemeļu stūrī. Pat tāda nakts stunda, kas vairumam bērnu iedvēš bailes un nedrošību, bija dzīvības pilna. Vēl vairāk, pilna pārsteigumu un dēkainības. Es biju sasirdzis ar tāluma alkām un vēlējos uzzināt, kas atrodas aiz kalniem.

Arī mani, protams, sūtīja skolā, lai tur iemācītos vismaz lasīt, rakstīt un rēķināt. Taču skolā man nemaz nepatika. Tur bijām iesprostoti kā šaurā kastē, kurā mums stundu pēc stundas – turklāt vēl pašu jaukāko dienas daļu – lika klausīties visu ko tādu, ko patiesībā nevēlējāties dzirdēt, ko apjēgt mums bija grūti, bet paturēt prātā – vēl grūtāk.

Nē, tādā skolā nebija absolūti nekā aizraujoša. Ne mīņas no dēkainības. Bet es meklēju tieši to. Kaut nieciņu vairāk, nekā varēja piedāvāt ābece un mazais reizrēķins. Taču skolā – tā man centās iestāstīt – bija jāiet, lai «dienās kaut ko sasniegtu». Kas tad man bija jāsasniedz? Man nebija ne mazākā priekšstata, ko nozīmē: «kaut ko sasniegt».

Kur tad tāds lai rastos. Man bija astoņi gadi, un es dzīvoju pasaulē, kuru gatavā veidā pasniedza pieaugušie, kurā man nekas nebija bilstams un kurā bilst neko arī nevēlējos. Tajā viss bija noteikts. Māte man sacīja, ko es driktu un, pat vēl vairāk, ko nedriktu darīt. Ja ar viņas teikto nepietika, tad atlika tikai pasaukt tēvu, un viss tika ātri, reizēm ar cietu roku, noregulēts.

Tā tad skola mani bezgalīgi garlaikojā. Bieži lūkojos ārā pa logu. Tur auga koks, kurā pavasaros ligzdoja putni. Dažreiz ar asajiem nagiem pa stumburu veikli uzskrēja augšup kāds kaķis. Parasti kokā to uztrieca suns. Kad tas ar saboztu spalvu apstājās apakšā un, nezinādams, kur

dēties aiz niknuma, nēmās apčurāt koku, man vienmēr sanāca smieklī. Bieži tikai ass uzklīdzēns spēja atgriezt rūgtajā istenībā. Stundas vilkās garumā, sīkstas kā ilgi zelēta košļājamā gumija.

Manas un draugu dēkas tika atrastas turpat ceļmalā. Sameklēt tās bija gaužām vienkārši. Skolas gudribas tam nevajadzēja. Virves gabals, pāris akmeņu, strauts, koka sprungulis, vecs šķūnis, neliela ala – ko gan vēl vairāk. Kā jau visiem bērniem uz pasaules nebija nekādu grūtību radīt ipašu pasauli, kas piederēja tikai mums. Pasauli, kuru pieaugušie nav spējīgi saprast. Pasauli, kas saistās ar nosmulēšanos un saplēstām biksēm, kādreiz arī ar dūsmām un asarām. Taču tā bija pasaule, kas mūs pieņēma, neprasot neko preti, pasaule, kurā varējām ienirt un kurā laiks skrēja kā vēja spārniem.

Mūsu lielākais prieks bija bērzu liekšana. Nedaudz bistami gan tas bija, toties aizraujoši bez gala. Mēs sacentāmies, kurš varēs uzkāpt visaugstāk. Vispirms bija jāieķeras ar rokām, jāatspiežas ar basajām kājām un, lokā saliektu muguru, jāraušas augšup pa gludo un balto stumbru, lai tiktu līdz pirmajiem zariem. Bieži te tika vētīti gaudi no pelavām, jo konkurenti viens aiz otra šļuka lejā un būksķināja zemi ar bikšu dibeniem. Tikai labākie tika augšā. Tālākais ceļš pa stiprajiem zariem vairs nebija nekāds grūtais. Taču istā spriedze sākās virsotnē, kur bērza vainags palika plānāks, zari tievāki un vēl bija nepieciešama drosme. Nu vajadzēja pārvietot svaru galotnē tā, lai koka stumbrs sāktu liekties. Īstie lietpratēji iemanījās nolaisties zemē pat nenolecot. Tas, vienīgi tas un nekas cits bija lielākā dēka. Bērziem piemīt tā īpatnība, ka vairumā gadījumu šie koki nelūzt pat pamatīga svara ietekmē, un tas mūs laimīgā kārtā pasargāja no bērzu īpašnieku dūsmām.

Kaut kad tajā pilnmēness naktī, kas bija nolaidusies pār Ahornahu, tomēr sajutu, ka manas kājas ir pilnīgi aukstas. Ātri palīdu atpakaļ zem segas un acumirkli aizmiglu. Tonakt sapņi nerādījās. Nenojauzdams, ka nākamajā dienā mani gaida ista dēka, saritinājies gulēju zem segas, un no rīta mani vajadzēja modināt divas reizes.

Es apmeklēju vietējo pamatskolu. Augstāka nebija paredzēta. No vienas puses biju vajadzīgs saimniecībā, no otras – vēlējos, lai šis apgrūtinošās mācības beigtos pēc iespējas ātrāk. Tad nu līdz skolai varēju nokļūt pāris minūtēs, tomēr dažu dienu pagāja vairākas stundas, kamēr atgriezos mājās. Bērzi. Tie auga tik tuvu ceļam, ka vienkārši nebija iespējams paiet tiem garām.

Kad māte bija divreiz nākusi mani modināt, diena sākās kā visas citas. Nekad neesmu jūsmojis un arī tagad nejūsmoju par bagāti klātu brokastu galdu. Krūze piens, ar to pilnīgi pietiek. Tā bija arī toreiz. Tajā brīnumaini skaistajā septembra beigu dienā, kas bija nomainījusi vēl skaistāko pilnmēness nakti, izgāju no mūsu zemnieku sētas gandrīz vai tukšā dūšā. Debesis bija pārsteidzoši dzidras. Mēnesim acimredzot bija izdevies veiksmīgi izgaņāt mākoņus.

Jaundzimušās dienas saule iedvesa pļavām dzīvību – visur augšup no zemes kūpēja valgums. Skaļi maujot, augstkalnu ganībās par savām alkām vēstīja nedaudzās piens govis, kas visu vasaru nebija tikušas laukā. Pa šauru spraugu no šķūņa dēļu sienas izspraucās kaķis. Starp zobiem tas lepni paceltu galvu nesa notverto medijumu. Skaists rīts. Ar veco ādas somu uz muguras sāku gudrot, kā labi ātri tikt projām no skolas, lai turpmākās stundas aizpildītu ar jaunām dēkām.

Bridī, kad biju pilnībā nodevies tik svarīgam gara darbam, mani uzrunāja divi cilvēki. «Vai šis ir pareizais ceļš uz Mosštoku?»

Sirds iepukstējās tik skaļi, ka izbijos, vai tikai abi to neizdzirdēs. Mani bija uzrunājuši divi svešinieki, pēc visa spriežot – kalnākāpēji. Īsti kalnākāpēji. Divi no tiem ļaudim, kas mums, Ahornahas bērniem, iedvesa lielu cieņu un bijību. Nekādu šaubu – abi, pasikā auguma sievietē un lielais, spēcīgais vīrietis, patiešām bija kalnākāpēji. Viņi valkāja bikses līdz ceļgaliem, sarkanās pusgarās zeķes, rūtotos kreklus un plecos nesa milzīgas mugursomas.

«Ei, mazais, es tev ko jautāju, tu mani saprati?»

Vīrietis runāja dialektā, kas izklausījās pavisam svešāds. Droši vien viņi bija atbraukuši no Vācijas, lai pie mums pavadītu atvaļinājumu.

«Tak jau, tak jau,» es izstomiju.

Šo apstiprinājuma formu tiku dzirdējis lielo cilvēku sarunās. Nu bija radusies iespēja lietot uzkrātās zināšanas.

«Tak jau, tak jau,» vēlreiz izspiedu un sāku plaši un sarežģīti skaidrot, kā būtu jāiet, lai tiktu 150 metru tālāk.

Ar katru mirkli mani vairāk un vairāk pārņēma jūsmīga vēlēšanās palīdzēt abiem svešiniekiem, veicināt viņu uzkāpšanu Mosštokā un veiksmīgu atgriešanos. Pagaidām viņi vēl stāvēja tepat pie mūsu mājas un nebija nogājuši ne astotdaļu ceļa.

«Paldies, manu zēn,» raženā auguma svešinieks pieklājīgi, bet noteikti aprāva manus neapvalditos runas plūdus.

Virietis un sieviete pagrieza muguras, un man atlika tikai apbrīnot milža iespaidīgi veidotus ikru muskuļus. Abi kalnākāpēji jau bija attālinājušies gandrīz 200 metru, bet es joprojām noskatījos uz tiem. Viņi iet aplam, man iešāvās prātā, tā nav pareizi, tas taču nav istais ceļš.

Mans skaidrojums bija tik muļķīgs, pārmēru sīks un, iespējams, arī izklāstīts stiprā dialektā, ka viņi nemaz nevarēja aiziet citādi kā tikai aplam. Es pat nebiju jēdzis pareizi izstāstīt nieka simts piecdesmit metrus garu ceļa gabalu. Gatavais muļķagalva, sevi nolamāju. Nomācoša apziņa tādām, kas iedomājies, ka sen ir izpratis pasauli. Varbūt tomēr pasaulē ir kas vairāk par dažiem noliektiem bērziem, aizdambētiem strautiem un paslēpēm šķūņaugšā. Varbūt tā skola var arī noderēt.

Taču skola, līdz kurai bija jāiet ne vairāk par simts piecdesmit metriem, atradās pretējā virzienā un šobrīd man bija tikpat vienaldzīga kā mātes piekodinājumi, draudošais pēriens, ko varēju gaidīt no tēva, un arī viss pārējais, kas varēja rasties no acumirkli pieņemtā lēmuma. Es aizbrāzos nopakaļ abiem gājējiem, panācu viņus, šoreiz izstāstīju ceļu pareizi un atkal saņēmu pateicību par savu atsaucību. Bet tad notika kas tāds, ko tagad, pēc daudziem gadiem, varu nosaukt tikai par likteņa pirkstu. Turpmāko stundu notikumi mirkli atraisīja mani no važām, atbrīvoja no smacējošā tvēriena, kas bija žņaudzis man kaklu. Šajā dienā mana dzīve pārvērtās.

Ar diviem ašiem soļiem biju aiz tuvākā žoga. Abi kalnākāpēji mani vairs nevarēja redzēt. Saliemies kūkumā, žoga aizsegā lavijos viņiem nopakaļ. Ziņkāre dzina mani uz priekšu. Tālāk, aizvien tālāk. Visu pārējo biju aizmirsis. Skolas somu nometu zem kāda krūma. Kas gan bija veca mugursoma ar visu tās saturu, salīdzinot ar iespēju sekot diviem istiem kalnākāpējiem! Turpināju rikšot tiem nopakaļ, metru pēc metra, soli pēc soļa. Dažu brīdi nācās slēpties aiz kāda koka, krūmu pudura, dzīvžoga, zedeņu sētas vai arī lielāka akmeņa. Viņi nekādā gadījumā nedrīkstēja mani pamanīt, jo tad viss prieks un dēkainība zustu. Ceļu līdz kokaudzes robežai un pāri augšienes pļavām zināju. Vasarās mums, ganupuikām, lika šeit uzraudzīt lopus. Tad gan izmantojām katru piemērotu izdevību, lai nokļūtu nebijušos augstumos, taču, kopumā ņemot, apkārtnes kalni vairāk iedvesa bailes, respektu un godbijību, nekā sagādāja patiesu prieku.

Stāvās kalnu nogāzes zemniekiem deva nelielu peļņu, un arī tā bija jāizplēš grūtos pūliņos. Cilvēki, kas šeit dzīvoja, kalnus vairāk uztvēra

kā neizbēgamu ļaunumu. Un katrs, kas turklāt vēl rāpās kalnos, tika vairāk gan apsmiets, nevis uztverts nopietni.

Abi svešie, kam sekoju, gāja lēni, pat ļoti lēni. Vismaz man tā likās. Savu laiku pavadīju skrienot, lecot un jonojot. Mēs, Alpu zemniekpuiķas, bijām kustīgi, jo mūs nemitīgi didīja varena nemiera dziņa. Emocionālā spriedze šajā brīdī bija tik liela, ka to nav iespējams izteikt vārdos. Noslēpumainība kļuva arvien lielāka, kad aiz muguras palika pēdējie koki. Viss mani vienkārši sprēgāja.

Ar katru soli tievās kājas nesa mani augstāk. Sajūsma spārnoja un virzīja mani arvien tālāk. Nekad agrāk vēl nebiju izjutis tādu satraukumu. Es vienlaikus svīdu un tricēju it kā man saltu. Katra vismazākā manu stiegraino muskuļu cīpsliņa bija saspringusi līdz pēdējam. Tuvmā nebija neviena drauga, ar kuru varētu dalīties bailēs, nemiera pilnajās bažās un priekā. Biju viens. Un iespējams, tieši tā bija labi. Abi celiņi mani neredzēja. Viņi nemanīja mani Ahornahā, nemanīja pļavās aiz ciemata, neievēroja mežā un arī ne tad, kad jau bijām virs veģetācijas robežas. Pirmo reizi viņi mani pamanija tikai virsotnē. Man patiešām bija izdevies sekot tiem visu ceļu un tā arī palikt neatklātam.

Ja abi svešie kalnākāpēji būtu mani ieraudzījuši agrāk, viņi pavisam noteikti tūlīt raidītu mājup uz Ahornahu, taisnā ceļā uz skolu. Bet iznāca gluži kas cits. Varbūt tam tieši tā arī bija lemts notikt. Jo šī diena, slepenā uzkāpšana Mosštokā, Ahornahas «pašmāju kalnā», kura virsotne atrodas 3059 metrus virs jūras līmeņa, bija visa turpmākā dzīves ceļa sākums.

Pēc šīs dienas nekas vairs nepalika pa vecam. Neba nu tā, ka tagad man neinteresētu bērzu liekšana, vai ka tagad vairs neriskētu pārgalvīgi laisties lejup no kalna ar siena ragavām, vai arī piepeši būtu pārstājis godāt tēvu un turpmāk neliktos manām pilnmēness nakšu valdzinājumu. Nē, visas lietas mirkli bija guvušas citādu nozīmi. Biju atklājis sev kalnus un dabu.

Protams, ar prātu to visu apsvēru ne jau tajā saulainajā dienā pie Mosštoka virsotnes krusta, kad nelielā auguma sieviete sarkanajās pusgarajās zeķēs un rūtainajā, piesvidušajā kreklā pasniedza man sārtu ābolu. Bija jāpaiet gadiem, līdz patiešām sapratu, kas tajā dienā bija noticis un kas mani kopš tā brīža tik maģiski pārnēmis.

Pagaidām tikai stāvēju pie virsotnes krusta un, ieģrūdis vienu roku sasmulēto bikšu kabatā, kāri kodu sarkanajā, sulīgajā ābolā. Īstenībā

Dzimtā māja: mazā zemnieku sēta Ahornahā, gandrīz 1500 metru virs jūras līmeņa

āboli man nemaz tik ļoti negaršoja. Taču pēc kāpiena kalnos daudzas lietas šķiet citādas, bieži vien daudz labākas nekā ielejā. Pagājušajās trijās stundās biju uzkāpis krietni augstu. Tagad stāvēju šeit, starp diviem īstiem kalnākāpējiem. Un arī pats jutos tiem līdzīgs, jo biju taču veicis tikpat daudz.

Man nevajadzēja pat īpaši piepūlēties. Varēju paļauties uz savām sausnēji kalsnajām, taču muskuļotajām kājām. Tās bija droši nesušas mani augšup pa stāvo taciņu un vēlāk pāri ne visai augstajiem akmeņu krāvumiem. Es būtu varējis uzkāpt pat ātrāk par svešiniekiem, bet piespiedu kārtā nācās turēties viņiem nopakaļ. Taču iet citu aizsegā nebija man raksturīgi, turpmāk gribēju vienmēr iet priekšgalā.

Šajā dienā manam skatienam pavērās jauna pasaule: Rizerfernergrupa, Cillertāles Alpu ledāji, bet dienvidu pusē – Dolomītu bālganie klinšu torņi. Pavisam tālu zvīloja Ectāles Alpu ledotās virsotnes. Mosštoks, kas vēlāk kļuva par manu treniņkalnu, ir augstākais kalns apkārtnē, un skaidrā laikā no virsotnes iespējams saredzēt apkārtni 200 kilometru platībā.

Biju pārsteigts. Lidz šim taču vienmēr tiku domājis, ka pasaule vistīcamāk beidzas tūlīt aiz Rizerfernergrupas, kaut kur aiz Sandintauferas. Katrā ziņā, ne tālāk par smagnējo Peitlerkofelu pretējā pusē. Lidz

Mājsaimniecība: vēl mūsdienās dzimtajā sētā tiek cepta maize

Bruniko pasaule sniedzās pavisam noteikti. To zināju skaidri, jo mēdzām tur pabūt reizi, dažkārt pat divreiz gadā. Tad «Štegenertirgū» drikstējām notērēt savu nelielo naudiņu, ko bijām nopelnījuši, vasarā ogojot, sēnojot un vācot ārstniecības augus. Šis lopu un sikpreču tirgus savulaik bija lielākais Dienvidtirolē un tajā varēja atrast visu, kas lika straujāk pukstēt bērna sirdij: cukura vati, karuseļus, šautuves un dažādas spēļmantas. Platām acīm vērojām visas šīs brīnumlietas, un tomēr biju priecīgs, kad tikām ārā no trokšņainās burzmas un varējām doties mājup uz Ahornahu.

Mosštoka virsotnē viss bija gluži citādi. Te bija tik kluss, šajā stundā nebija ne mazākās vēsmaņas. Stāvie, tālumā esošie klinšu torņi, kurus tobrīd pamazām apņēma pēcpusdienas dūmaka, laikam gan bija «Trīs Dzeguļi», ko līdz šim tiku skatījis tikai uz pastkartēm. Un tur atradās arī Marmoladas smaile, ko dienvidtiroļieši godbijīgi dēvē par «Dolomītu karalieni». Atpazīnu smagnējo Sellas piķi, ko vietējie uzskata par «ladiņu Grāla pili», un, protams, arī Peitlerkofelu. Virsotnes virknējas viena aiz otras. Lielajam vairumam toreiz nezināju pat nosaukumus. Dziļi lejā gulēja Ahornaha. Un mūsu māja. Viss tur bija pārvērties, kļuvis pavisam mazs. Lidz šim kalni bija aizklājuši man skatu, bet tagad sapratu: vajag pakāpties tikai mazliet augstāk un tūlīt varēs saredzēt vairāk.